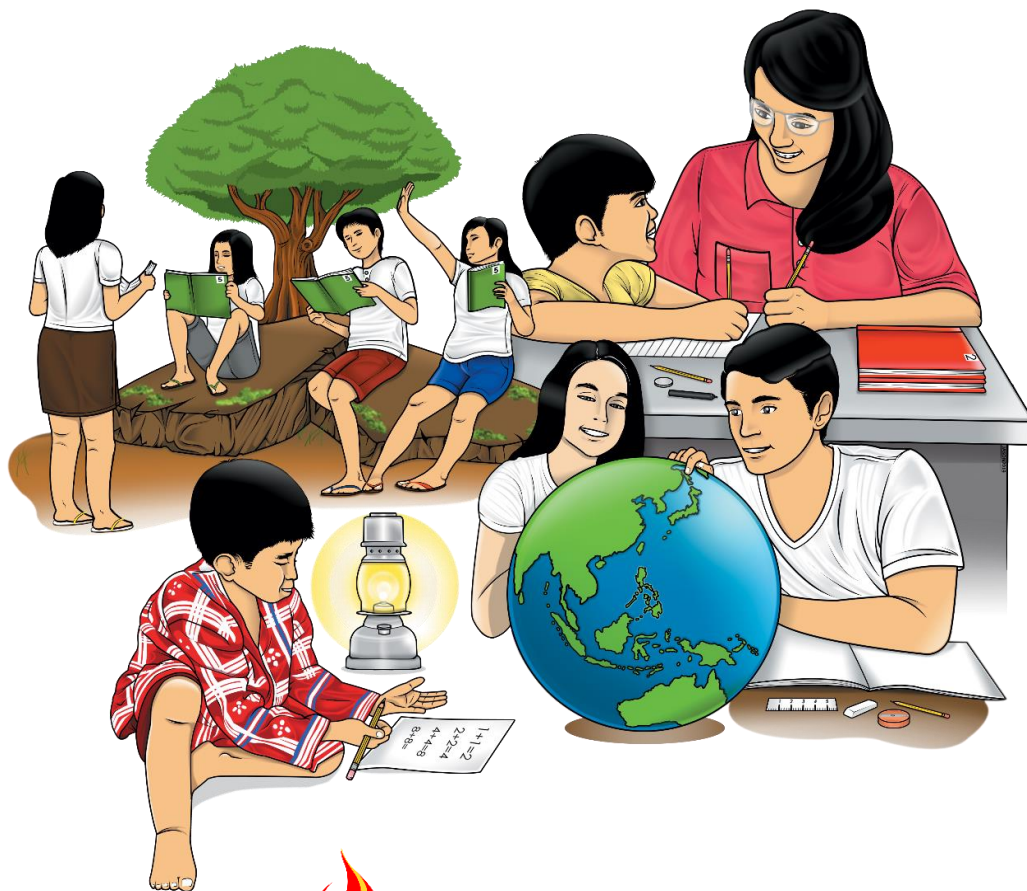

Araling Panlipunan

Unang Markahan – Modyul 5: Mga Sinaunang Kabihasnan sa Daigdig

Araling Panlipunan – Ikawalong Baitang
Alternative Delivery Module – Self – Learning Modules
Unang Markahan – Modyul 5: Mga Sinaunang Kabihasnan sa Daigdig
Unang Edisyon, 2020

Isinasaad sa **Batas Republika 8293, Seksiyon 176** na: Hindi maaaring magkaroon ng karapatang-sipi sa anomang akda ang Pamahalaan ng Pilipinas. Gayunpaman, kailangan muna ang pahintulot ng ahensiya o tanggapan ng pamahalaan na naghanda ng akda kung ito ay pagkakakitaan. Kabilang sa mga maaaring gawin ng nasabing ahensiya o tanggapan ay ang pagtakda ng kaukulang bayad.

Ang mga akda (kuwento, seleksiyon, tula, awit, larawan, ngalan ng produkto o *brand name*, tatak o *trademark*, palabas sa telebisyon, pelikula, atbp.) na ginamit sa modyul na ito ay nagtataglay ng karapatang-ari ng mga iyon. Pinagsumikapang matunton ang mga ito upang makuha ang pahintulot sa paggamit ng materyales. Hindi inaangkin ng mga tagapaglathala at mga may-akda ang karapatang-aring iyon. Ang anumang gamit maliban sa modyul na ito ay kinakailangan ng pahintulot mula sa mga orihinal na may-akda ng mga ito.

Walang anumang parte ng materyales na ito ang maaaring kopyahin o ilimbag sa anumang paraan nang walang pahintulot sa Kagawaran.

Inilathala ng Kagawaran ng Edukasyon

Kalihim: Leonor Magtolis Briones

Pangalawang Kalihim: Diosdado M. San Antonio

Mga Bumuo sa Pagsusulat ng Modyul

Mga Manunulat: Elgemary S. Abata, Emely B. Pactorayan

Mga Editor: Filipina F. Meehleib, Lileth F. Oliverio, Alfe S. Lito, Lilifreda P. Almazan, Benny T. Abala, Analiza G. Doloricon, John M. Anino, Lalaine S. Gomera, Dan Ralph M. Subla, Fernando Dones, Jr., Carlos Catalan, Jr.

Mga Tagasuri: Marino L. Pamogas, Joel P. Plaza, Leowenmar A. Corvera, Edwin C. Salazar, Honorato Mendoza, Edwin G. Capon, Fatima D. Notarte, Marina B. Sanguenza, Maria Theresa Jane B. Edulan, Junel D. Lapinid

Tagaguhit:

Tagalapat: Paul Andrew A. Tremedal

Mga Nangasiwa: Francis Cesar B. Bringas, Isidro M. Biol, Jr., Maripaz F. Magno Josephine Chonie M. Obseñares, Karen L. Galanida, Florence E. Almaden, Carlo P. Tantoy, Venus M. Alboruto, Noemi D. Lim, Laarni C. Micayas

Inilimbag sa Pilipinas ng _____

Kagawaran ng Edukasyon – Caraga Region

Office Address: Teacher Development Center,
J.P. Rosales Avenue, Butuan City, Philippines 8600

Telefax: (085) 342-8207; (085) 342-5969

E-mail Address: caraga@deped.gov.ph

Araling Panlipunan

**Unang Markahan – Modyul 5:
Mga Sinaunang
Kabihasnan sa Daigdig**

Paunang Salita

Ang Self-Learning Module o SLM na ito ay maingat na inihanda para sa ating mag-aaral sa kanilang pag-aaral sa tahanan. Binubuo ito ng iba't ibang bahagi na gagabay sa kanila upang maunawaan ang bawat aralin at malinang ang mga kasanayang itinakda ng kurikulum.

Ang modyul na ito ay may inilaang Gabay sa Guro/Tagapagdaloy na naglalaman ng mga paalala pantulong o estratehiyang magagamit ng mga magulang o kung sinumang gagabay at tutulong sa pag-aaral ng mga mag-aaral sa kani-kanilang tahanan.

Ito ay may kalakip na paunang pagsusulit upang masukat ang nalalaman ng mga mag-aaral na may kinalaman sa inihandang aralin. Ito ang magsasabi kung kailangan niya ng ibayong tulong mula sa tagapagdaloy o sa guro. Mayroon ding pagsusulit sa bawat pagtatapos ng aralin upang masukat naman ang natutuhan. May susi ng pagwawasto upang makita kung tama o mali ang mga sagot sa bawat gawain at pagsusulit. Inaasahan namin na magiging matapat ang bawat isa sa paggamit nito.

Pinapaalalahanan din ang mga mag-aaral na ingatan ang SLM na ito upang magamit pa ng ibang mangangailangan. Huwag susulatan o mamarkahan ang mga anumang bahagi ng modyul. Gumamit lamang ng hiwalay na papel sa pagsasagot sa mga pagsasanay.

Hinihikayat ang mga mag-aaral na makipag-ugnayan agad sa kanilang guro kung sila ay makararanas ng suliranin sa pag-unawa sa mga aralin at paggamit ng SLM na ito.

Sa pamamagitan ng modyul na ito at sa tulong ng ating mga tagapagdaloy, umaasa kami na matututo ang ating mag-aaral kahit wala sila sa paaralan.

Alamin

Ang modyul na ito ay sadyang inihanda upang matulungan ka na maunawaan ang mga mahahalagang datos tungkol sa mga sinaunang kabihasnan ng Ehipto, Mesopotamia, India, at Tsina batay sa pinagmulan at katangian, pulitika, ekonomiya, kultura, relihiyon, paniniwala at lipunan. Ang kaalaman mo sa mga sinaunang kabihasnan ay mabisang hakbang upang iyong makilala at mapahalagahan ang mga naging ambag ng mga sinaunang kabihasnang ito.

Ang mga paksa na nakapaloob sa modyul na ito ay sistematikong inayos upang maging mas maganda ang daloy ng iyong pag-aaral.

May mga angkop na gawaing inihanda para sa iyo upang maging makabuluhan ang iyong pag-aaral. Kailangan mong gawin o sagutan ang lahat ng mga gawain sa modyul. Gumamit ng hiwalay na papel sa pagsagot.

Ang modyul na ito ay nakapokus sa **Mga Sinaunang Kabihasnan sa Daigdig** na nahahati sa sumusunod na paksa:

- **Paksa 1-** Ang Kabihasnang Mesopotamia sa Kanlurang Asya
- **Paksa 2-** Ang Kabihasnang Indus sa Timog Asya
- **Paksa 3-** Ang Kabihasnang Tsino sa Silangang Asya
- **Paksa 4-** Ang Sinaunang Kabihasnan sa Africa

Pamantayang Pangnilalaman

Ang mga mag-aaral ay naipamamalas ang pag-unawa sa interaksyon ng tao sa kaniyang kapaligiran na nagbigay-daan sa pag-usbong ng mga sinaunang kabihasnan na nagkaloob ng mga pamanang humubog sa pamumuhay ng kasalukuyang henerasyon.

Pamantayan sa Pagganap

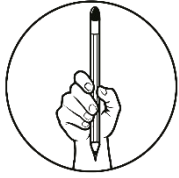
Ang mga mag-aaral ay nakabubuo ng panukalang proyektong nagsusulong sa pangangalaga at preserbasyon ng mga pamana ng mga sinaunang kabihasnan sa daigdig para sa kasalukuyan at sa susunod na henerasyon.

Pinakamahalagang Kasanayang Pampagkatuto:

- Nasusuri ang sinaunang kabihasnan ng Ehipto, Mesopotamia, India at Tsina batay sa pulitika, ekonomiya, kultura, relihiyon, paniniwala at lipunan.

Pagkatapos mong mapag-aralan ang modyul, inaasahang iyong:

- nasusuri ang heograpikal na kalagayan ng mga sinaunang kabihasnan at ang kani-kanilang naiambag sa daigdig;
- natutukoy ang mga mahahalagang ambag ng mga sinaunang kabihasnan sa iba't ibang larangan;
- naiisa-isa ang mga mahahalagang pangyayari sa pagsulong ng mga sinaunang kabihasnan sa daigdig;
- napahalagahan ang kalagayang pulitika, ekonomiya, at paniniwala ng mga sinaunang kabihasnan;
- nakakalikha ng poster na naglalarawan ng kahalagahan ng pagtatanim.

Subukin

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang tanong sa bawat bilang at piliin ang letra ng tamang sagot.
Isulat ang inyong mga sagot sa sagutang papel.

1. Sino ang pinuno na nagtatag ng bagong imperyo ng *Babylonia* matapos pangunahan ang isang pag-aalsa laban sa *Assyria*?
A. *Cyrus the Great* C. *Nebuchadnezzar II*
B. *Nabopolassar* D. *Sargon I*
2. Anong lungsod ang matatagpuan sa bahagi ng daluyang *Indus River*?
A. *Mohenjo-Daro* C. *Olmec*
B. *Harappa* D. *Teotihuacan*
3. Ano ang tawag sa sagradong aklat na tinipong himnong pandigma, sagradong ritwal, sawikain at mga salaysay ng mga *Hindu*?
A. Bibliya C. Ritwal
B. Koran D. Veda
4. Ano ang tawag sa isang kaisipan na humubog sa kamalayan ng mga Tsino na naglalayong magkaroon ng isang tahimik at organisadong lipunan sa pamamagitan ng pagpapabuti sa sarili at pagpapahalaga sa ugnayan ng mga tao sa lipunan?
A. *Confucianism* C. *Legalism*
B. *Daoism* D. *Taoism*
5. Ano ang tawag sa pinuno ng sinaunang Ehipto na itinuturing na diyos at taglay ang mga lihim ng langit at lupa?
A. Hari C. Paraon
B. Pangulo D. Pari
6. Anong bansa sa kasalukuyan ang pinagmulan ng kabihasnang naganap sa lambak-ilog ng Nile?
A. Ehipto C. Iraq
B. India D. Tsina
7. Alin sa sumusunod ang hindi kasama sa mga sinaunang kabihasnan ng daigdig?
A. Kabihasnang *Mesoamerica* C. Kabihasnang Indus
B. Kabihasnang *Mesopotamia* D. Kabihasnang Tsino
8. Ano ang tawag sa sinaunang sistema ng pagsulat ng mga taga-Ehipto?
A. *Calligraphy* C. *Hieroglyphics*
B. *Cuneiform* D. *Pictogram*

9. Ano ang tawag sa relihiyon na tinangkilik ng Dinastiyang Tang na naniniwala sa “Apat na Dakilang Katotohanan”?
 - A. Budhismo
 - B. Hinduismo
 - C. Katolisismo
 - D. Sikhismo
10. Alin sa sumusunod ang kaisipang umusbong sa Tsina na nagbigay-halaga sa pagkakaroon ng isang organisadong lipunan?
 - A. Budhismo
 - B. Confucianismo
 - C. Legalismo
 - D. Taoismo
11. Bakit mahalaga ang lambak-ilog sa pag-usbong ng sinaunang sibilisasyon?
 - A. Ang lambak-ilog ang tulay ng transportasyon at kalakalan.
 - B. Ang lambak-ilog ay mainam sa pagtanim dahil sa matabang lupa.
 - C. Ang lambak-ilog ang naging pinagkukunan ng suplay ng tubig sa komunidad.
 - D. Lahat ng nabanggit.
12. Ano ang ipinapahiwatig nang pagkakaroon ng cuneiform ng mga *Sumerian* at *hieroglyphics* ng mga taga Ehipto?
 - A. Ang mga sinaunang tao ay matatalino.
 - B. Ang mga sinaunang tao ay mga manunulat.
 - C. Ang mga sinaunang tao ay mayroon ng sistema ng pagsulat.
 - D. Ang sinaunang kabihasan ay mayroong sistema ng komunikasyon.
13. Alin sa sumusunod ang kahalagahan ng pag-unlad ng isang pamayanan?
 - A. Napapaunlad ang kalagayan ng mga mamamayan.
 - B. Napapaunlad nito ang ekonomiya sa paggawa at kalakalan.
 - C. Natutugunan ang problema ng kakapusan sa pagkakaroon ng makabagong teknolohiya sa produksiyon.
 - D. Nagkakaroon ng organisadong paninirahan sa pamamagitan ng pagkakaroon ng pamahalaan at batas, pananampalataya, sistemang edukasyon at iba pa.
14. Alin sa sumusunod na pangungusap ang naglalarawan sa kapaligiran at nakatulong sa paglinang ng mga sinaunang kabihasan?
 - A. Nagkaroon ng *specialized labor* batay sa kakayahan at kasanayan.
 - B. Ang mga Sumer ay gumamit ng luwad o *clay-tablets* sa kanilang pagsusulat.
 - C. Ang kabihasnang Ehipto ay nakapag-imbento ng teknolohiya para sa pagtukoy ng oras.
 - D. Dahil sa sobra-sobrang produksiyon ng agrikultura napaunlad ang kalakalan o komersiyo.
15. Bakit kinikilala ng mga sinaunang tao ang kanilang pinuno bilang diyos?
 - A. Ang mga pinuno ang nagtatakda ng buwis.
 - B. Ang mga pinuno ang may responsibilidad sa kaayusan ng sinasakupan.
 - C. Ang mga pinuno ang namumuno sa pagpapalawak ng teritoryo at pagpapatayo ng pook-sambahan.
 - D. Ang mga pinuno ang batas at dahilan ng pagsikat ng araw, pagbaha at pagtubo ng mga pananim.

Aralin 1

Mga Sinaunang Kabihasan sa Daigdig

Balikan

Gawain 1: Kilalanin Mo

Panuto: Batay sa nakaraang paksa, ibigay ang mga lambak-ilog na siyang pinagmulan ng mga sinaunang kabihasan sa daigdig. Isulat ito sa sagutang papel.

1. Ehipto -
2. Mesopotamia -
3. India -
4. Tsina -

Ano ang kahalagahan ng mga lambak-ilog sa mga sinaunang kabihasan?

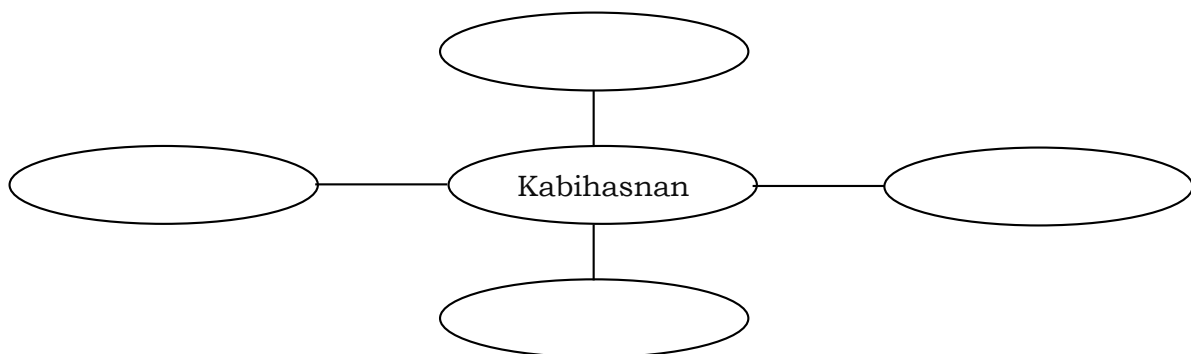

Tuklasin

Gawain 2: Kabihasan-Katuturan

Panuto: Gawin ito sa sagutang papel.

- A. Magbigay ng mga salitang maaaring iugnay sa konsepto ng kabihasan.

- B. Batay sa nabuong *concept map*, ano ang iyong mahihinuha sa salitang kabihasan?

Suriin

Basahin at unawain ang teksto tungkol sa heograpikal na kalagayan ng mga sinaunang kabihasnan at ang kani-kanilang mga naiambag sa daigdig.

Ang Kabihasnang Mesopotamia sa Kanlurang Asya

Kung matatandaan ang mga sinaunang kabihasnan ay nagmula sa mga lambak-ilog o *river valley*. Ang kabihasnang Mesopotamia ay unang umusbong sa pagitan ng dalawang ilog. Ang dalawang Ilog Tigris at Ilog Euphrates na siyang pinagmulan ng kabihasnang ito. Kaya tinatawag itong Mesopotamia na mula sa salitang Griyego na meso o “pagitan” at potamos o “ilog.” Sa madaling salita ang kahulugan ng salitang Mesopotamia ay lupain sa “pagitan ng dalawang Ilog.”

Paano nga ba pinaunlad ng iba’t ibang kabihasnan ang kanilang pamayanan? Marahil ay naitanong mo ito habang sinusuri ang unang bahagi ng ating aralin sa modyul na ito.

Maraming mga pangkat ng mga taong naninirahan sa Mesopotamia. Kadalasan ang bawat pangkat ay may maraming naiambag na siyang nagpapatibay at nagbigay ng mga impluwensiya sa susunod pang mga pangkat. Binubuo ang Mesopotamia ng mga kabihasnang Sumer, imperyong Akkad, Babylonia, Assyria, at Chaldea.

Mga Pangkat na Naninirahan sa Mesopotamia

Sibilisasyon	Mga Mahalagang Pangyayari
Sumerian (3500-2340 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Isang nomadikong pangkat na unang namalagi sa ilog-lambak ng Mesopotamia. ● Ang mga pari at hari ang pinakamataas sa hirarkiya ng lipunan. Kasunod dito ang mga mayayamang mangangalakal at ang mga ordinaryong taong nagsasaka. Pinakamababang antas sa lipunang Sumer ay ang mga alipin. ● Naniniwala sila sa maraming diyos at diyosa na <i>anthropomorphic</i> o may katangian at pag-uugaling tao. Tinatayang mayroong 3,000 diyos at diyosa ang mga Sumer. ● Nakaimbento sila ng sistema ng pagsusulat na tinatawag na cuneiform
Akkadian (2340-2100 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ang mga Akkadian ang nagpabagsak sa Kabihasnang Sumer sa pamumuno ni Sargon I (2334-2279 BCE). ● Nakapagpatayo siya ng kauna-unahang imperyo na nakasentro sa lungsod-estado ng <i>Ur</i>. ● Bumagsak ang Dinastiyang Ur sa pagsalakay ng mga <i>Amorite</i> at <i>Hurrian</i> sa Mesopotamia. Sa loob ng sumunod na tatlong siglo, ang mga lungsod-estado sa katimugan, partikular ang Isin at Larsa, ay nagtunggalian upang makontrol ang rehiyon.

Sibilisasyon	Mga Mahalagang Pangyayari
Babylonian (1792-1595 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ang mga Babylonians ay mga lagalag na Amorites, isang semitikong pangkat na naninirahan sa Mesopotamia. Kalaunan, ginawang kabisera ng mga Amorites ang lungsod ng Babylonia at nagtatag ng imperyo sa pamumuno ni <i>Hammurabi</i>. Sa panahon ng kaniyang paghahari, nasakop ni Hammurabi ang mga kaharian sa hilaga, kabilang ang kahariang Ashur. ● Nagtakda si Hammurabi ng batas at tinawag itong <i>Hammurabi Code</i>. Ito ay batas na naniniwala sa prinsipiyo ng paghihiganti na kung tawagin ay <i>lex taliones</i> o “mata sa mata, ngipin sa ngipin.” ● Nang mamatay si Hammurabi ay nagkawatak-watak ang kaharian ng Babylonia.
Assyrian (1813-605 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ang mga Assyrian ay mga malulupit at mababagsik na pangkat na naninirahan sa bulubunduking rehiyon sa hilaga ng Babylon. Sakop ng rehiyong ito ang hilagang bahagi ng Ilog Tigris hanggang sa mataas na kabundukan ng <i>Armenia</i>. ● Noong ika-9 na siglo BCE, nagpadala sila ng mga ekspedisyong militar pakanluran upang mapasakamay ang mahahalagang rutang pangkalakalan at makatanggap ng tributo. ● Isa si <i>Ashurbanipal</i> (circa 668-627 BCE) sa mga haring kinakitaan ng maayos na pamamahala sa kaniyang panahon. ● Pinabagsak ng mga <i>Chaldean</i> ang Assyria sa isang pag-aalsa.
Chaldean (612-539 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ang Chaldean ay matatagpuan sa katimugang bahagi ng Babylonia at silangang pampang ng Ilog Euphrates. ● Si <i>Nebuchadnezzar II</i> - ang pinuno ng imperyo nang natamo nito ang rurok ng kadakilaan. Siya rin ang nagpagawa ng <i>Hanging Gardens of Babylon</i> para sa kaniyang asawa. Kinilala ito ng mga Greek bilang isa sa <i>Seven Wonders of the Ancient World</i>. ● Noong 539 BCE, ang Babylon ay nilusob ng hukbo ni Cyrus the Great ng Persia hanggang tuluyang naging bahagi ng mas malawak na imperyo ng mga Persian ang Mesopotamia.
Persian (539-330 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Sa ilalim ng pamumuno ni Cyrus the Great (559-530 BCE) – nagsimulang manakop ang mga Persian. Napasailalim nila ang mga Medes at Chaldean ng Mesopotamia at Asia Minor (kasalukuyang Turkey). ● Ang pamumuno ni Darius the Great (521-486 BCE) ay umabot hanggang India.

Pamprosesong Tanong:

Ano ang pinakamahalagang ambag ng kabihasnang Mesopotamia sa larangan ng paggawa ng batas?

Ang Kabihasnang Indus sa Timog Asya

Ang Kabihasnang Indus ay sumibol sa pagitan ng mga lambak-ilog ng Mohenjo-Daro at Harappa na matatagpuan sa sinaunang India sa rehiyon ng Timog Asya. Sinasabing mahirap na lubusang mabatid ang sinaunang kasaysayan ng India. Nakahukay ang mga arkeologo ng mga kasangkapang ginamit ng mga ninuno subalit hanggang sa kasalukuyan, hindi pa rin nauunawaan ng mga iskolar ang mga naiwang sistema ng pagsulat ng sinaunang kabihasan ng India.

Unang naninirahan sa mga lungsod na ito ang mga Dravidian. Mailalarawan ang mga Dravidian bilang mga maiitim na tao na naninirahan sa isang maliit na pamayanan. Malinaw ang pagpapangkat-pangkat ng mga tao sa lipunang Indus. Ang mga naghaharing-uri tulad ng mga mangangalakal ay nakatira sa bahagi ng moog. May mga bahay na gawa sa tatlong palapag na katibayan sa pagkakahati-hati ng lipunan sa iba't ibang uri ng tao.

Nakagawa sila ng mga irigasyon para sa kanilang pagsasaka. Nag-alaga sila ng mga hayop. Nagtatag rin sila ng mga daungan patunay lamang na sila ay naglalakbay at nakikipagkalakalan rin sa mga karatig pook.

Samantala ang mga Aryan naman ay naninirahan din sa Indus. Sila ay inilarawan bilang matatangkad at mapuputing tao. Dumating ang mga Aryan sa panahong mahina na ang kabihasnang Indus. Napapaloob sa kanilang *Vedas* ang tinipong akda ng mga himnong pandigma, mga sagradong ritwal, mga sawikain at mga salaysay.

Hindi tiyak ng mga mananaliksik ang mga paliwanag ukol sa pagtatapos ng kabihasnang Indus. May mga haka-haka na maaaring naglaho ito dahil sa pagsabog ng bulkan, pananalakay ng ibang pangkat, at labis na pagbaha.

Pamprosesong Tanong

Ano ang mahalagang patunay na naging maunlad at mayaman ang kabihasnang Indus?

Tiyak na sapat na ang iyong kaalaman sa mga pangyayaring naganap sa Kabihasnang Mesopotamia at Indus. Ngayon ay suriin mo ang mayamang kabihasan ng mga Tsino.

Ang Kabihasnang Tsino sa Silangang Asya

Ang kabihasnang Tsino ay umusbong malapit sa tabing-ilog ng *Yellow River* o Huang Ho. Ang ilog na ito ay dumadaloy patungo sa *Yellow Sea*. Itinuturing itong isa sa pinakamatandang kabihasan sa buong mundo gaya ng sa Kabihasnang Mesopotamia at Kabihasnang Indus. Kapag umaapaw ang Huang Ho, ito ay nag-iwan ng banlik na nagsisilbing pataba sa lupa. Ito ang dahilan kung bakit nakapamumuhay ang mga sinaunang Tsino bilang mga magsasaka na siyang sanhi ng kanilang pamamalagi na nagdulot ng pagkakatatag ng unang dinastiya ng *Xia*.

Mga Dinastiya sa Sinaunang Tsina

Dinastiya	Mga Mahalagang Pangyayari
Xia (2000- 1570 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Sinasabi na ito ang kauna-unahang Dinastiyang umusbong sa Huang Ho. ● Hindi pa ito lubusang napatutunayan dahil sa kawalan ng matibay na ebidensiyang arkeolohiya.
Shang (1570 - 1045 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ang dinastiyang ito ay gumamit na ng bronse. ● Ayon sa mga mananaliksik, may naiwang pinakalumang kasulatan na nakaukit sa mga <i>Oracle Bones</i>. ● Kadalasang isinagawa ang pagsasakripisyo ng mga tao lalo na sa tuwing namamatay ang kanilang pinuno. ● Pinatalsik ang Shang ng mga Chou noong 1045 BCE.
Zhou o Chou (1045 -221 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ang mga tao sa panahon ng dinastiyang ito ay naniwala sa <i>Mandate of Heaven</i> o “Basbas ng Kalangitan.” ● Ayon sa kanilang paniniwala ang sinumang maging emperador ay pinahintulutan ng langit. ● Pinili siya dahil puno siya ng kabutihan. Kapag siya ay naging masama at mapangabuso, ay babawiin ng kalangitan sa anyo ng lindol, bagyo, tagtuyot, peste o digmaan. <p>Umusbong sa panahong ito ang mga mahalagang kaisipang pilosopikal na humubog sa kamalayang Tsino tulad ng:</p> <p>Confucianismo - Layuning magkaroon ng isang tahimik at organisadong lipunan sa pamamagitan ng pagpapabuti sa sarili at pagpapahalaga sa ugnayan ng mga tao sa lipunan.</p> <p>Taoismo - Hangad ang balanse ng kalikasan at daigdig at pakikiayon ng tao sa kalikasan.</p> <p>Legalismo – ang pilosopiya na naniniwala na ang tao ay ipinanganak na masama at makasarili. Subalit sila ay maaaring mapasunod sa pamamagitan ng mahigpit na batas at marahas na kaparusahan.</p>
Q'in o Ch'in (221 - 206 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Napatalsik ang Zhou ng Dinastiyang Q'in o Ch'in na siyang nagtuguyod ng unang imperyo sa Tsina (221-210 BCE). ● Sa ilalim ng kanilang pamamahala, sa pamumuno ni Shih Huang Ti, ipinatayo ang Great Wall of China upang magsilbing-tanggulan laban sa mga mananalakay na tribong nomadiko na nakatira sa hilaga. ● Humina ang dinastiya nang mamatay si Shih Huang Ti at napalitan ng Dinastiyang Han.

Dinastiya	Mga Mahalagang Pangyayari
Han (202 -200 CE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ang Dinastiyang Han ang kauna-unahang yumakap ng Confucianismo ● Sa panahon ng kanilang pamamahala naitatag ang mga aklatan na naglalayon na mag-imbak ng mga mahahalagang kasulatan tungkol sa kasaysayan ng Tsina.
Sui (589 - 618 CE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ang mga Sui ay nagpabuklod sa mga watak-watak na mga teritoryo ng Tsina. ● Isinaayos sa panahong ito ang Great Wall na napabayaan sa mahabang panahon. ● Ginawa rin ang Grand Canal na naglalayong mapagdugtong ang Huang Ho at Yangtze upang mapabilis ang transportasyon at mapasigla ang kalakalan ng mga karatig pook.
Tang (618 - 907 CE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Sa panahon ng Dinastiyang Tang, masagana ang lupain at mabilis ang mga pagbabago sa larangan ng sining at teknolohiya. ● Malawakang tinangkilik ang relihiyong Budhismo ng mga dugong bughaw at mga karaniwang tao. ● Pinagtibay ang <i>civil service examination system</i> na naging mahalaga sa pagpili ng opisyal ng pamahalaan. Ang pagsusulit na ito ay unang ginamit sa panahong Han subalit pinagbuti pa sa panahon ng Tang. ● Bumagsak ang dinastiya dahil sa pag-aalsa ng kanilang nasasakupan.
Sung (960 - 1127 CE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Sa pagbagsak ng Han, humalili ang mga Sung na nagtayo ng malawakang hukbong imperyal. ● Sa panahong ito, naging sapat ang suplay ng pagkain sa Tsina dahil sa pag-unlad ng teknolohiyang agrikultural. ● Nalikha ang isang paraan ng paglilimbag na nagpalago ng kanilang sistema ng imprenta. ● Humina ang Dinastiyang Sung sa mga pananakop ng mga barbaro dahilan ng kanilang paglisan noong ika-12 siglo.
Yuan (1279 – 1368 CE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Sa paglisan ng Dinastiyang Sung pumalit ang Dinastiyang Yuan sa pamumuno ni Kublai Khan mula sa bansang Mongolia. Sa unang pagkakataon, ang kabuuang Tsina ay pinamunuan ng dayuhang barbaro. ● Pagkatapos ng mga labanan, naranasan ng dinastiya ang <i>Pax Mongolica</i> o panahon ng kapayapaan, at maayos na sistema ng komunikasyon.
Ming (1368 – 1644CE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Nanumbalik ang Tsina sa mga Tsino sa pamumuno ni Emperador Zhu Yuanzhang. ● Isinaayos ang malaking bahagi ng Great Wall ● Naitayo din ang Temple of Heaven at Forbidden City sa Peking na naging tirahan ng emperador. ● Ang sining, kalakalan, at industriya ay napayaman partikular ang paggawa ng porselana. ● Maraming aklat ang nailimbag sa pamamagitan ng pamamaraang <i>movable typewriter</i>.

Ming (1368 – 1644CE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Lumaki rin ang populasyon ng Tsina na umabot sa 100 milyon. ● Bumagsak ang dinastiya noong 1644 dahil pinahina ito ng mga pagtutol sa mga pag-aalsa sa lipunan. Kasama rito ang pakikipaglaban nito sa Japan na sumalakay sa Korea.
Qing o Ch'ing (1644 – 1911 CE)	<ul style="list-style-type: none"> ● Ang Dinastiyang Qing o Ch'ing ay itinatag ng mga Manchu. ● Ang pagkatalo ng Tsina sa mga Digmaang Opyo laban sa Inglatera (1839-1842) at laban sa Inglatera at Pransya (1856-1860) ay malaking dagok sa imperyo. ● Sa pagkatalo ng Tsina, nagkaloob ito ng mga konsesyon sa mga dayuhan, kabilang ang pagkakaloob ng lupain tulad ng Hong Kong sa mga British. Pinagkalooban din sila ng karapatang pakinabangan at pamunuan ang ilang teritoryo sa Tsina bilang <i>sphere of influence</i> o mga rehiyon kung saan nangingibabaw ang kapakanang pang-ekonomiya ng nanalong bansa. ● Nagwakas ang sistema ng dinastiya sa Tsina nang naganap ang rebolusyon noong 1911 na nagbigay-daan sa pagkatatag ng Republika ng Tsina.

Ang Sinaunang Kabihasan sa Africa

Hindi kailan man nagpaiwan ang Africa kung ang sinaunang kabihasan ang pag-uusapan. Unang umusbong ang kabihasan ng Africa sa Ehipto. Kagaya sa Mesopotamia, Indus at Tsina, umusbong din ang Kabihasnang Ehipto sa may Ilog Nile. Ang Ilog Nile ay itinuturing na pinakamahabang ilog sa buong mundo. Batay sa mga natuklasang ebidensiya ng mga arkeologo, inilarawan nilang naging matatag ang kabihasnang yumabong sa Ehipto.

Katulad ng naunang mga kabihasan mahalaga ang papel na ginampanan ng lambak-ilog ng Nile. Ang taunang pagbaha ng bawat taon ay nagdala ng matabang lupa na naging daan upang manatili ang mga taong nanirahan sa pamayanan. Dahil mataba ang kanilang lupa, nakapagtanim ang mga magsasaka ng iba't ibang panamin.

Napatunayan rin na gumawa sila ng mga imbakan ng tubig at irigasyon upang mapaayos ang pagdaloy ng tubig patungo sa kanilang pananim. Ang Ilog Nile ay nagsisilbing ruta sa paglalayag na nag-uugnay sa mga pamayanang malapit sa ilog at pampang. Namuhay silang payapa at sagana sa mahabang panahon.

Pamprosesong Tanong:

1. Ano ang mahalagang ambag ng Kabihasnang Ehipto sa larangan ng agrikultura?
2. Bakit mahalagang paunlarin ang pagsasaka?

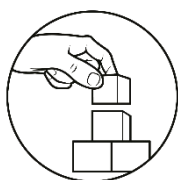
Kabihasnang Ehipto

Napakalaki ng papel na ginampanan ng mga paraon (pharaoh) sa sinaunang Ehipto. Itinuturing silang diyos ng kanyang mga nasasakupan. Para sa mga paraon, sila ang tagapagtanggol at kontrolado nila ang pamumuhay ng mga tao. Kabilang sa kanyang mga tungkulin ang pagsasaayos ng mga irigasyon, pagkontrol sa kalakalan, pagpapatupad ng batas at pagtiyak sa kaayusan ng pamayanan.

Ayon sa mga historyador, ang kasaysayan ng Ehipto ay nahahati sa iba't ibang panahon. Ito ay makikita sa talahanayan na nasa ibaba.

Mga Panahon	Mga Mahalagang Pangyayari
Bago ang Panahon ng mga Dinastiya (Bago ang 3100 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> Namuhay ang mga sinaunang Ehipto sa pamayanang malapit sa lambak-ilog Nile. Naglinang ng sariling sistema ng pagsulat na tinatawag na hieroglyphics.
Panahon ng mga Unang Dinastiya (Una at Ikalawang Dinastiya 3100-2670 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> Sa panahong ito, pinamunuan ni Paraon Menes ang pag-iisa ng dalawang kaharian ng <i>Upper Egypt</i> at <i>Lower Egypt</i>.
Matandang Kaharian (Ikatlo hanggang Ikaanim na Dinastiya 2670-2150 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> Panahon ng Ikatlo at Ikaanim na Dinastiya Sa panahong ito, naitayo ang mga kahanga-hangang estruktura ng piramide ng Ehipto. Ang mga piramideng ito gaya ng <i>Great Pyramid</i> ni <i>Khufu</i> sa <i>Giza</i> ay nagsilbing libingan ng mga paraon.
Unang Intermedyang Panahon (Ika-7 hanggang Ika-11 Dinastiya) 2150-2040 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> Sa pagsapit ng 2160 BCE tinangka ng ng paraon ang pagbukluring muli ang Lower Egypt at Upper Egypt. Dulot nito nagsagupaan ang dalawang magkaribal na dinastiya.
Gitnang Panahon (Ika-12 at Ika-13 Dinastiya 2040-1650 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> Nagsagawa sila ng mga ekspedisyong upang makatuklas ng mga mahalagang bagay na maaaring minahin o mga kahoy na maaaring gamitin. Napalawak nila ang kanilang kapangyarihan sa pamamagitan ng pagpapalakas ng kanilang hukbong sandatahan at paggamit ng <i>chariot</i>. Pinalawig nila ang kanilang kapangyarihan hanggang sa katimugang bahagi at pinatalsik ang mga Hyksos "<i>prinsipe ng dayuhang lupain</i>".
Ikalawang Intermedyang Panahon (ika-14 hanggang ika-17 Dinastiya 1650-1550 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> Sa panahon ng Ika-15 Dinastiya nangibabaw ang isang bahagi ng Nile Delta. Nawalan ng kapanatagan at katatagan ang pamamahala sa dinastiya. Ang mga Great Hyksos ng ika-15 Dinastiya Sa ika-17 Dinastiya napatalsik ang mga Hyksos sa Ehipto.

Mga Panahon	Mga Mahalagang Pangyayari
Bagong Kaharian (Ika-16 hanggang ika-20 Dinastiya 1550-1070 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> Ito ang itinuturing na pinakadakilang panahon ng Kabihasnang Ehipto. Sa pamumuno ni Paraon Amenophis IV o Akhenaton, nabago ang paniniwala ng mga taga-Ehipto hinggil sa polythiesmo o pagsamba sa maraming diyos.
Ikatlong Intermedyang Panahon (Ika-21 hanggang ika-25 Dinastiya 1070-664 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> Sinimulan ni Smendes ng Lower Egypt ang ika-21 Dinastiya na tinatawag na Tanites. Pinamunuan ang dinastiyang ito ng mga hari mula sa Libya at naitatag ang ika-22 Dinastiya sa pamumuno ni Shoshenq I. Maraming pangkat ang nagtunggali na nais mapasakamay ang kapangyarihan hanggang sa humantong ng pagkakabuo ng ika-23 na Dinastiya. Pinamunuan ni Piye ang ika-24 na Dinastiya.
Huling Panahon (Ika -26 hanggang Ika-31 Dinastiya 664-330 BCE)	<ul style="list-style-type: none"> Pinamunuan ni Psammetichus ang ika-26 na Dinastiya. Napasakamay ng mga Persian ang Ehipto sa pamumuno ni Cambysses II ang naging unang hari ng ika-27 Dinastiya. Noong 332 BCE sinakop ni Alexander the Great ang Ehipto. Malawak ang kanyang imperyo. Umabot ito sa Macedonia, Asia Minor, Persia at Mesopotamia hanggang Indus Valley sa India. Noong 323 BCE namatay si Alexander the Great at pumalit sa kanya ang kanyang kaibigang si Ptolemy.

Pagyamanin

Gawain 3: Kaban Ko, Yaman Ko!

Panuto: Tukuyin kung ang pahayag sa ibaba ay nangyari sa kabihasnang Mesopotamia, Tsino, Indus, at Ehipto. Isulat ang sagot sa sagutang papel.

- _____ 1. Ang kabihasnan na nag-ambag ng sistema ng pagsulat na tinawag na cuneiform.
- _____ 2. Nanirahan sa kabihasnang ito ang mga Aryan na nagpatuloy sa inumpisahan ng mga Dravidian.
- _____ 3. Pinakamahalagang ambag ng kabihasnang ito ang pagpapatayo ng mga piramide na patunay sa kanilang kagalingan sa larangan ng inhenyera.

- _____ 4. Kinikilala sa kabihasnang ito ang mahalagang papel na ginampanan ng mga paraon.
- _____ 5. Sa kabihasnang ito itinayo ang Great Wall na nagsilbing tanggulan laban sa mga tribong nomadiko.
- _____ 6. Ito ang kabihasnang naniniwala sa “Mandate of Heaven.”
- _____ 7. Napatanyag ng kabihasnang ito ang pagsulong ng relihiyong Zoroastrianismo.
- _____ 8. Napagawa ang Hanging Gardens of Babylon na kinikilala bilang isa sa mga Seven Wonders of the Ancient World.
- _____ 9. Nagpakilala ng sistemang panlipunan na naghahati sa komunidad batay sa antas ng tao gaya ng maharlikang mandirigma, mga pari, at mga pangkaraniwang mamamayan.
- _____ 10. Umusbong sa kabihasnang ito ang tatlong mahalagang kaisipan ang Confucianismo, Taoismo at Legalismo.

Gawain 4: Hanap-Kahon

Panuto: Hanapin mula sa kahon ang tamang salita na may kaugnayan sa mga mahahalagang pangyayari na angkop sa bawat bilang.
Isulat ang sagot sa sagutang papel.

Cuneiform	Dravidian	Templong Ziggurat
Oracle Bones	Legalism	Hieroglyphics
Pyramid	Mandate of Heaven	Hanging Gardens of Babylon
Great Wall	Sistemang Caste	
Taoism	Mohenjo-Daro at Harappa	

1. Sistema ng pagsulat ng mga Sumerian.
2. Kambal na lungsod na umunlad sa lambak-ilog ng Indus.
3. Kaisipang umusbong sa Tsina na tumutukoy sa mahigpit na batas at kaparusahan.
4. Bahay-sambahan ng mga Sumerian.
5. Pinakamalaking estruktura at libingan ng pinuno ng sinaunang Egypt.

6. Unang pangkat ng mga taong nanirahan sa lambak-Ilog ng Indus.
7. Tanyag na gusali sa Babylon na tinaguriang isa sa mga Seven Ancient Wonders ng daigdig.
8. Estructura sa Tsina na nagsilbing pananggalang at proteksiyon laban sa mga dayuhang mananakop.
9. Kaisipang umusbong sa Tsina ukol sa balanseng kalagayan ng kalikasan at daigdig.
10. Sinaunang paniniwala ng mga Tsino na ang kapangyarihan ng kanilang pinuno ay may basbas na galing sa langit.

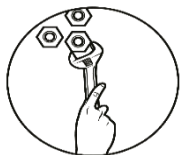

Isaisip

Gawain 5: Dugtungan Mo

Panuto: Dugtungan ang mga pahayag. Isulat ito sa sagutang papel.

Ang natamong kaunlaran ng daigdig ay bunga ng _____

Isagawa

Gawain 6: Pagbuo ng Poster

Panuto: Kung mapapansin mo sa bawat kabihasnan, pinakamahalaga sa kanilang pag-unlad ay ang sistema ng kanilang pagtatanim. Gumuhit ng poster na naglalarawan sa kahalagahan ng pagtatanim. Gawin ito sa $\frac{1}{4}$ na *illustration board*.

Rubrik sa Pagmamarka ng Poster					
Paman tayan	Katangi-tangi (10 puntos)	Mahusay (9 puntos)	Nalilinang (8 puntos)	Nagsisimula (7 puntos)	Puntos
Mensahe	May malinaw at malawak na mensahe tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	May malinaw na mensahe tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	Limitado ang mensahe tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	Malabo at limitado ang mensahe tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	
Nilalaman	Komprehensibo, tumpak at may kalidad na impormasyon tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	Tumpak at may kalidad na impormasyon tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	Tumpak ang impormasyon tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	Kulang sa impormasyon tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	
Pagkamalikhain at presentasyon	Maayos, makulay, detalyado at kaakit-akit ang pagkaguhit ng mga kaisipan at impormasyon tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	Maayos, makulay at detalyado ang pagkaguhit ng mga kaisipan at impormasyon tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	Maayos, at detalyado ang pagkaguhit ng mga kaisipan at impormasyon tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	Hindi maayos at di maunawaan ang pagkaguhit sa mga impormasyong nais ilahad tungkol sa kahalagahan ng pagtatanim	
Kabuuang Puntos					

Tayahin

Panuto: Basahin at unawaing mabuti ang tanong sa bawat bilang at piliin ang letra ng tamang sagot.
Isulat ang inyong mga sagot sa sagutang papel.

1. Bakit mahalaga ang lambak-ilog sa pag-usbong ng sinaunang sibilisasyon?
 - A. Ang lambak-ilog ang tulay ng transportasyon at kalakalan.
 - B. Ang lambak-ilog ay mainam sa pagtatanim dahil sa matabang lupa.
 - C. Ang lambak-ilog ang naging pinagkukunan ng suplay ng tubig sa komunidad.
 - D. Lahat ng nabanggit.
2. Ano ang ipinapahiwatig nang pagkakaroon ng cuneiform ng mga Sumerian at hieroglyphics ng mga taga Ehipto?
 - A. Ang mga sinaunang tao ay matatalino.
 - B. Ang mga sinaunang tao ay mga manunulat.
 - C. Ang mga sinaunang tao ay mayroon ng sistema ng pagsulat.
 - D. Ang sinaunang kabihasan ay mayroong sistema ng komunikasyon.
3. Alin sa sumusunod ang kahalagahan ng pag-unlad ng isang pamayanan?
 - A. Napapaunlad ang kalagayan ng mga mamamayan.
 - B. Napapaunlad nito ang ekonomiya sa paggawa at kalakalan.
 - C. Natutugunan ang problema ng kakapusan sa pagkakaroon ng makabagong teknolohiya sa produksiyon.
 - D. Nagkakaroon ng organisadong paninirahan sa pamamagitan ng pagkakaroon ng pamahalaan at batas, pananampalataya, sistemang edukasyon at iba pa.
4. Alin sumusunod na pangungusap ang naglalarawan sa kapaligiran at nakatulong sa paglinang ng mga sinaunang kabihasan?
 - A. Nagkaroon ng *specialized labor* batay sa kakayahan at kasanayan.
 - B. Ang mga Sumer ay gumamit ng luwad o *clay-tablets* sa kanilang pagsusulat.
 - C. Ang kabihasnang Ehipto ay nakapag-imbento ng teknolohiya para sa pagtukoy ng oras.
 - D. Dahil sa sobra-sobrang produksiyon ng agrikultura napaunlad ang kalakalan o komersiyo.
5. Bakit kinikilala ng mga sinaunang tao ang kanilang pinuno bilang diyos?
 - A. Ang mga pinuno ang nagtatakda ng buwis
 - B. Ang mga pinuno ang may responsibilidad sa kaayusan ng sinasakupan.
 - C. Ang mga pinuno ang batas at dahilan ng pagsikat ng araw, pagbaha at pagtubo ng mga pananim.
 - D. Ang mga pinuno ang namumuno sa pagpapalawak ng teritoryo at pagpapatayo ng pook-sambahan.

6. Sino ang pinuno na nagtatag ng bagong imperyo ng Babylonia matapos pangunahan ang isang pag-aalsa laban sa Assyria?
 - A. Cyrus the Great
 - B. Nabopolassar
 - C. Nebuchadnezzar II
 - D. Sargon I
7. Anong lungsod ang matatagpuan sa bahagi ng daluyang Indus River?
 - A. Mohenjo-Daro
 - B. Harappa
 - C. Olmec
 - D. Teotihuacan
8. Ano ang tawag sa sagradong aklat na tinipong himnong pandigma, sagradong ritwal, sawikain at mga salaysay ng mga Hindu?
 - A. Bibliya
 - B. Koran
 - C. Ritwal
 - D. Veda
9. Ano ang tawag sa isang kaisipan na humubog sa kamalayan ng mga Tsino na naglalayong magkaroon ng isang tahimik at organisadong lipunan sa pamamagitan ng pagpapabuti sa sarili at pagpapahalaga sa ugnayan ng mga tao sa lipunan?
 - A. Confucianism
 - B. Daoism
 - C. Legalism
 - D. Taoism
10. Ano ang tawag sa pinuno ng sinaunang Ehipto na itinuturing na diyos at taglay ang mga lihim ng langit at lupa?
 - A. hari
 - B. pangulo
 - C. paraon
 - D. pari
11. Anong bansa sa kasalukuyan ang pinagmulan ng kabihasnang naganap sa lambak-ilog ng Nile?
 - A. Ehipto
 - B. India
 - C. Iraq
 - D. Tsina
12. Alin sa sumusunod ang hindi kasama sa mga sinaunang kabihasnan ng daigdig?
 - A. Kabihasnang Mesoamerica
 - B. Kabihasnang Mesopotamia
 - C. Kabihasnang Indus
 - D. Kabihasnang Tsino
13. Ito ang tawag sa sinaunang sistema ng pagsulat ng mga taga Ehipto.
 - A. Calligraphy
 - B. Cuneiform
 - C. Hieroglyphics
 - D. Pictogram
14. Ano ang tawag sa relihiyon na tinangkilik ng Dinastiyang Tang na naniniwala sa "Apat na Dakilang Katotohanan"?
 - A. Budhismo
 - B. Kattolisismo
 - C. Hinduismo
 - D. Sikhismo
15. Alin sa sumusunod ang kaisipang umusbong sa Tsina na nagbigay halaga sa pagkakaroon ng isang organisadong lipunan?
 - A. Budhismo
 - B. Confucianismo
 - C. Legalismo
 - D. Taoismo

Karagdagang Gawain

Gawain 7: Katangian-Suri

Panuto: Suriin ang mga kalagayang pulitika, ekonomiya, paniniwala ng mga kabihasnan. Lagyan ng kaukulang mga katangian ang bawat aspeto. Gawin ito sa sagutang papel.

Mga Kabihasnan	Mga Katangian
Mesopotamia	Pulitika - Ekonomiya - Relihiyon -
Indus	Pulitika - Ekonomiya - Relihiyon -
Tsino	Pulitika - Ekonomiya - Relihiyon -
Ehipto	Pulitika - Ekonomiya - Relihiyon -

Susi sa Pagwawasto

Subukin	1. B	6. A	11. D
	2. A	7. A	12. C
	3. D	8. C	13. D
	4. A	9. A	14. D
	5. C	10. B	15. B

Balik	Mga Lambak ng Ilog ng Sinaunang Kabihasnan
Gawain 1: Kilalanin Mo	Ehipto- Ilog Nile
	Mesopotamia- Ilog Tigris and Euphrates
	India- Ilog Indus
	China- Ilog Huang Ho

Isaisip Gawain 5: Dugtungan Mo

Halimbawa:
Ang natamong kaunlaran ng daigdig ay bunga ng pagsisikap ng mga sinaunang kabihasan. Ang kanilang mga nagawa ay naging gabay sa makabagong panahon upang ito ay paunlarin at gamitin,

Gawain 4: Hanap- Kahon

1. Cuneiform
2. Mohenjo-Daro at Harappa
3. Legallism
4. Ziggurat
5. Piramide
6. Dravidian
7. Hanging Gardens
8. Great Wall
9. Taoism
10. Mandate of Heaven

Pagymanin Gawain 3: Kaban Mo, Yaman Ko

1. Mesopotamia
2. Indus
3. Indus
4. Egypt
5. Tsino
6. Tsino
7. Mesopotamia
8. Mesopotamia
9. Indus
10. Tsino

Suriin

Pamprosesong Tanong:
Ano ang mahalagang patunay na naging maunlad at mayaman ang kabihasanang Indus?

Napatunayan ng kabihasanang Indus ang pag-unlad ng kanilang dalawang lungsod ang Mohenjo-Daro at Harappa. Nakapag-ambag sila ng Sistema ng pagsusulat, may sariling pamahalaan at maunlad ang kanilang Sistema ng agrikultura.

Suriin

Pamprosesong Tanong:
Ano ang pinakamahalagang ambag ng kabihasanang Mesopotamia sa larangan ng paggawa ng batas?

Ang pinakamahalagang naiambag ng Mesopotamia sa larangan ng batas ay ang Kodigo ni Hammurabi. Ito ang kuna-unahang batas na naisulat sa Mesopotamia.

Suriin

Pamprosesong Tanong:

Ano ang mahalagang ambag ng kabihasanang Ehipsyo sa larangan ng agrikultura?

Mahalagang Ambag ng Ehipsyo sa larangan ng Agrikultura sa pamamagitan ng mga sumusunod:

1. Nakagawa sila ng sistema ng irigasyon
2. Nakagawa sila ng imbakang tubig
3. Nakpagtanim sila ng iba't ibang uri ng pananim

Bakit mahalagang paunlarin ang pagsasaka?

Maaring dalawang dahilan ang puwedeng maisagot; una, ito'y ay upang mapanatiling matustos ang pagkain pangangailangan ng tao; at ikalwa, upang matanggap at makapagbuo ng iba't ibang teknolohiya sa pagsasaka alang sa pangangailang pagkain ng tao.

Tuklasin

Gawain 2: Concept Map

A. Mga salitang maaring iugnay sa salitang kabihasanan:

Pinagmulan, sibilisasyon, pag-unlad, unang pamayanan, kaunlaran

B. Batay sa nabuong *concept map*, Ano ang iyong mahinuha tungkol sa kabihasanan?

Ang kabihasanan isang yugto ng kaunlaran sa pamamagitan ng pananatili sa isang pamayanan, na may sariling batas, sining at pinuno.

Karagdagang Gawain	
Gawain 7: Katangian-Suri	
Mesopotamia - Pulitika : Ekonomiya: nakagawa sila ng Kodigo ni Hammurabi ang kalakalan	Relihiyon: Mayroon silang sariling kinikilalang diyos
Indus- Pulitika: : Ekonomiya: Pinalago nila ang Sistema ng agrikultura	Relihiyon : Mayroon silang kinikilalang diyos
Tsino- Pulitika : Ekonomiya: Pinaunlad nila ang kanilang sistema ng pagtatanim at kalakalan	Relihiyon: Mayroon silang sariling paniniwala at nakapag-ambag ng relihiyong Budismo.
Ehipto- Pulitika: Mayroon silang sariling kinikilalang pinuno ang pharaoh	Ekonomiya: Pinaunlad nila ang kanilang Sistema ng agrikultura, naimbento ang paggawa ng kanal at irigasyon.
Relihiyon : Mayroon silang sariling kinikilalang diyos.	

Tayahin

1. D	6. B	11. A
2. C	7. A	12. A
3. D	8. D	13. C
4. D	9. C	14. A
5. B	10. D	15. B

Isagawa
Gawain 6:
Pagbuo ng Poster

**Maaring magkakaiba-iba ang poster na nagawa ng bawat mag-aaral. Gawing gabay ang rubrik sa pag bigay marka sa naigawang poster.*

Sanggunian

Blando, Rosemarie C., Michael M. Mercado, Mark Alvin M. Cruz, Angelo C. Espiritu, Edna L. De Jesus, Asher H. Pasco, Rowel S. Padernal, Yorina C. Manalo, Kalenna Lorene S. Asis. 2014. *Kasaysayan ng Daigdig: Araling Panlipunan 8 – Modyul ng mag-aaral*. Pasig City, Philippines: Vibal Group Inc. and Department of Education-Instructional Materials Council Secretariat (DepEd-IMCS).

Department of Education. 1995. *Ang Sinaunang Kabihasnan ng Daigdig* Modyul 3. Pasig City: Bureau of Secondary Education Project EASE.

Mateo, Grace Estela C., Rosita D. Tadena, Mary Dorothy dl. Jose, Celinia E. Balonso, Celestina P. Boncan, John N. Ponsaran and Jerome A. Ong. 2012. *Kasaysayan ng Daigdig*: Batayang aklat sa Araling Panlipunan Ikatlong Taon. Quezon City, Philippines: Vibal Publishing House, Inc.

Vivar, Teofista L., Nieva J. Discipulo, Priscilla H. Rille, Zenaida M. de Leon. 2000. *Kasaysayan ng Daigdig*: Batayang Aklat sa Ikatlong Taon. Metro Manila, Philippines: Sd Publications, Inc.

Para sa mga katanungan o puna, sumulat o tumawag sa:

Department of Education - Bureau of Learning Resources (DepEd-BLR)

Ground Floor, Bonifacio Bldg., DepEd Complex
Meralco Avenue, Pasig City, Philippines 1600

Telefax: (632) 8634-1072; 8634-1054; 8631-4985

Email Address: blr.lrqad@deped.gov.ph * blr.lrpd@deped.gov.ph